

Uganda – ord perspectivas generalas

Observaziuns ed impressiuns d'ina tiara africana.

GIUSEP CAPAUL/FMR

Clau Derungs, da Tersnaus a Malters, viseta da pi 14 onns regularmein la tiara africana Uganda che ha 47 milliuns habitonts. En quella ha sia feglia Claudia eregiu e meina – ensemble cun siu partenari Daniel Plattner – e sustegn finanzial d'ina gronda ovra d'agid persuenter en Svizra il vast project NJUBA a Kasubikamu-Buwana, principalmein per scolar paupers affons e giuvenils ugandes.

La lavour prestien oravontut las dunnas

Las famiglias viven en Uganda dalla produzion agrara. Biars umens ein i ella capitala Kampala, che sesanfla ella vischinanza dil Lag da Victoria, cun la speranza d'anflar leu lavour. Las dunnas ein restadas a casa, han quitaus dils affons, dallas casas e dallas raccoltas. Ellas san quintar mo cun pauc sustegn dils umens. Las biars famiglias viven silla tiara. La populaziun d'Uganda ei fetg giuvna e crescha spert. La part da quels sut 15 onns fa ora 46,5%, prest la mesadad.

Corona ha fatg gronds fastedis

Corona ha caschunau 2020 e 2021 bia problems ch'era NJUBA ha sentiu. En buc in'autra tiara ein las scolas stadas serradas aschi ditg sco en Uganda. Bunamein dus onns han 15 milliuns scolars stiu star a casa. Biars ein buca returnai pli. Ils geniturs han buca saviu pagar la taxa. Ed ils scolasts han tschercau auters jobs.

Tuttina ha NJUBA offeriu in homeschooling, aschia ch'ins ha saviu garantir in di adjamna scola e reservau quel per zacons scalamens. Vitier vegn che NJUBA segida era, sch'affons vegnan malsaus e drovan agid muort lui impediments. Ins ha numnadamein constatau co corona ha fatg veseivila la pupira, catschau aunc biars en paupradad e caschunau situaziuns fetg fragilas.

NJUBA ha – sper la scolaziun – era lancchau projects per surviver tras aua, higiena, sanedad, nutriment e svilup economic en ina regiun. Da quei grond agid profiteschuan biars carstgauns en Uganda.

Indigenz – tuttina optimists pigl avegnir

L'Africa vala sco il pli pauper continent dil mund. Mintga secund carstgaun en stadis sut la Sahara viva sut ils cunfins da paupradad. Il pli fetg ein dunnas ed affons pertuccai. La

Vid construir in tetg.

FOTO MAD

maioritad dils habitonts d'Uganda ein affons sut 18 onns. Duas tiarzas dils Ugandes, che vivan sut il cunfin da paupradad, ein affons.

Clau Derungs ei impressiunaus – suenter sia dimora da treis meins en Uganda – dallas condiziuns da viver dils habitonts dad Uganda, mo da l'autra vart era dil plascher da viver ed optimissem, cul qual biars da leuen miran egl avegnir. Quel ei fetg ferms. Inaga dapli ei Clau Derungs staus surprius fetg digl engaschament dils responsabels dil project NJUBA e siu team. Davos quelstattan bia carezia e l'avur, savend gidar nuncumplicadamein cars-tgauns en gronds basegns. Mintga donaziun motiveschaa da cuntinuar, possibilond in engaschi impurtont e cuzeivel en Uganda.

Uss ei era Ebola rutta ora

Dapi il settember ei Ebola (virus) rutta ora en Uganda. Tochen oz ha ei dau 32 morts. Era sche la situaziun ei buc alarmonta, ein las scolas vegnididas serradas quels dis, probabel per tochen l'entschatta fevrer 2023.

Il lockdown (scamond da sortir) ei vegnius slargiaus en Uganda. La feglia da Clau Derungs, Claudia cun sia famiglia, ha perquei saviu turnat uonn – suenter treis onns – per in congredi en Svizra e stada duront quater jamnas en nossa tiara. La fin da november eis ella puspevi returnada en Uganda. Avon in onn ha sia famiglia priu si (adoptau) in affon anflau (Findelkind), senza saver tgi che quei ei insumma e dau alla buoba da dus onns il num Luna.

Agid e sustegn

L'ovra NJUBA (=sulegl) ei vegnida fundada 2008 da *Claudia Derungs* e siu partenari *Daniel Plattner* a Malters sco ovra d'agid per affons basignus en Uganda. En quei vitg lucernes secatata la sedia dall'instituziun. Dapi 2009 habiteschan ils fundaturs cun lur dus affons en Uganda e meinan il grond project da NJUBA. El center da quel stattan principalmein scolaziun e perfecziun per scolars e giuvenils, specialmein paupers e disvantagiai. En tut frequentan pli che 400 affons dentre 3-12 onns las scolas da NJUBA. Peisa vegn mess oravontut sin qualitat, surtut tras scolaziun, mo era silla sanadad.

In grond agid per l'ovra ei era Clau Derungs. El ei serendius savens en Uganda, segidaus fetg ed ha procurau reguladamein tras circularas per informar oreifer ils commembres della Uniun da sustegn. El ha gronds merets per il prosperar da quella ovra d'agid.